

Sari Anttonen

Laukaan kylien kehittäminen

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Insinööri (AMK)

Maanmittaustekniikan tutkinto-ohjelma

Insinööriytyö

26.3.2015

Tekijä Otsikko	Sari Anttonen Laukaan kylien kehittäminen
Sivumäärä Aika	33 sivua 26.3.2015
Tutkinto	insinööri (AMK)
Koulutusohjelma	maanmittaustekniikka
Suuntautumisvaihtoehto	
Ohjaajat	lehtori Juhani Nippala kaavoitusjohtaja Mari Holmstedt
<p>Tämän insinööriyön aiheena on Laukaan kylien kehittäminen. Nykytilanteessa muuttoliikenne suuntautuu kaupunkeihin sekä niiden läheisyydessä oleviin taajamiin. Tämä johtaa hiljalleen siihen, että maaseudut autioituvat. Työn tavoitteena on löytää keinoja, joilla Laukaan maalaiskylät säilyttäisivät elinvoimaisuutensa ja pysyisivät asuttuina tulevaisuudessakin.</p> <p>Tässä työssä tutkitaan eri kaavoituksen ja suunnittelun keinoja kehittää kyliä. Työssä tutkitaan Laukaan kyliä koskevat kaavat ja strategiat ja sitä, kuinka kylät on huomioitu niissä. Laukaan kunnan tiukka talous huomioiden työssä on otettu huomioon myös kuntataloutta. Laukaan kylien kyläyhdistysten yhteyshenkilöille on laitettu sähköpostilla kysely, jossa on kysely keinoja Laukaan kylien kehittämiseen ja mielipiteitä kyläsuunnitelmista.</p> <p>Parhaat keinot kylien kehittämiseen on kyläläisillä itsellään kyläyhdistysten kautta. Kyläsuunnitelmien tekeminen ja toteuttaminen pitää kylät elinvoimaisina ja aktiivisina. Kuntatasolla paras keino kylien kehittämiseen on oikeusvaikutteisilla kyläyleiskaavoilla, joilla voidaan ohjata asutusta kyläkeskusten läheisyyteen ja tukea näin olemassa olevia palveluita, kuten kyläkouluja. Kyselyssä tuli ilmi, että kyläläiset kaipaisivat enemmän vuorovaikutusta muihin kyliin ja kuntaan päin. Kyläiltojen säännöllisellä järjestämisellä parin vuoden välein vuorovaikutusta saataisiin lisättyä.</p>	
Avainsanat	kylä, kehittäminen, Laukaa

Author Title	Sari Anttonen Development of villages in Laukaa
Number of Pages Date	33 pages 26 March 2015
Degree	Bachelor of Engineering
Degree Programme	Land Surveying
Specialisation option	
Instructors	Juhani Nippala, Senior Lecturer Mari Holmstedt, Director of urban planning
<p>The purpose of this Bachelor's thesis was to find methods for the villages of Laukaa to develop in order to save their vitality and to stop them from being deserted due to the modern trend of migration into the cities and urban areas around them.</p> <p>Different ways of development villages by city planning and strategic planning were examined for the thesis. Province plan, general plan, strategic plans and village plans were studied to establish how they take the villages in Laukaa into consideration. Also, the economy of the municipality was looked into. A questionnaire was sent to village associations to find out their opinion about the development of villages.</p> <p>It was found out that the villagers themselves through the associations have the best ways to develop the villages. When village plans are made and executed, the village stays active. General plans are an effective way to steer settlement close to the village centre, as well as to support existing services, such as the village school. However, the questionnaire showed a wish for more interaction with other villages and the municipality. It would be advisable to have regular meetings once every couple of years to enhance this interaction.</p>	
Keywords	village, development, Laukaa

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Laukaa	2
2.1	Yleistä Laukaasta	2
2.2	Laukaan kylät	3
2.3	Laukaan kyläkoulut	5
2.3.1	Koulujen historiaa	6
2.3.2	Koulujen tulevaisuus	7
3	Kylien kehittämisen tarve sekä kylien kehittämistapoja	8
3.1	Tarpeet kylien kehittämiseksi ja suunnittelulle	8
3.2	Laukaan kunnan kylien kehittäminen	9
3.3	Valtakunnalliset alueiden käyttötavoitteet	9
3.4	Maakuntakaavoitus	10
3.5	Kyläyleiskaavoitus	10
3.6	Strateginen suunnittelu	11
3.7	Kyläsuunnitelmat	11
4	Kuntatalous	12
4.1	Haja-asutuksen kustannukset verrattuna taajamiin	12
4.2	Koulujen lakkauttamisen tai säilyttämisen perusteet ja lakkautusten tuomat säästöt	13
5	Kaavoitus ja Laukaan kylien huomioiminen niissä	15
5.1	Keski-Suomen maakuntakaava	15
5.2	Strateginen suunnittelu Jyväskylän seudulla	18
5.3	Laukaan kuntastrategia	20
5.4	Laukaan maankäytön rakennemalli	20
5.5	Yleiskaavoitus Laukaassa	22
5.6	Laukaan kylien kyläsuunnitelmat	25
6	Leader-toiminta	25
7	Kysely kyläyhdistyksille Laukaan kylien kehittämisestä	27
8	Esimerkkejä kylien ja kunnan välisestä vuorovaikutuksesta	28
8.1	Laukaan kunnan ja kyläläisten kyläillat	28

8.2	Ilomantsin kyläkiertäminen	28
8.3	Vihreä väylä	29
9	Johtopäätöksiä Laukaan kylien kehittämiseen	30
9.1	Kyläyhdistykset ja aktiiviset kyläläiset	30
9.1.1	Kyläsuunnitelmat	30
9.1.2	Hankkeet	31
9.2	Kunta kylien kehittäjänä	32
9.3	Kyläillat	32
	Lähteet	34

1 Johdanto

Laukaa on laaja, lähes 19 000 asukkaan kunta Jyväskylän naapurissa. Jyväskylän läheinen sijainti on hyödyksi kunnalle, ja asukasmäärä on ollut tasaisessa nousussa. Asukasmäärän nousua on odotettavissa tulevaisuudessakin. Laukaan tiheimmin asuttuja paikkoja ovat neljä taajamaa, mutta Laukaan laajuuden vuoksi kunnassa on myös monia pieniä maalaiskyliä. Uudisrakentamisesta 40 % suuntautuu taajamien ulkopuolelle.

Nykytrendi on sellainen, että asutus suuntautuu kaupunkeihin sekä niiden lähiympäristöön. Tällöin maaseudut autioituvat hiljalleen ja kylien elinvoimaisuus vähenee, sekä vähäiset jäljellä olevat palvelut kyliltä katoavat. Monella kylällä ainoa palvelu on toimiva kyläkoulu. Kuntien tiukan talouden vuoksi useita kyläkouluja on lakkautusuhan alla tai lakkautettuna säästöjen toivossa.

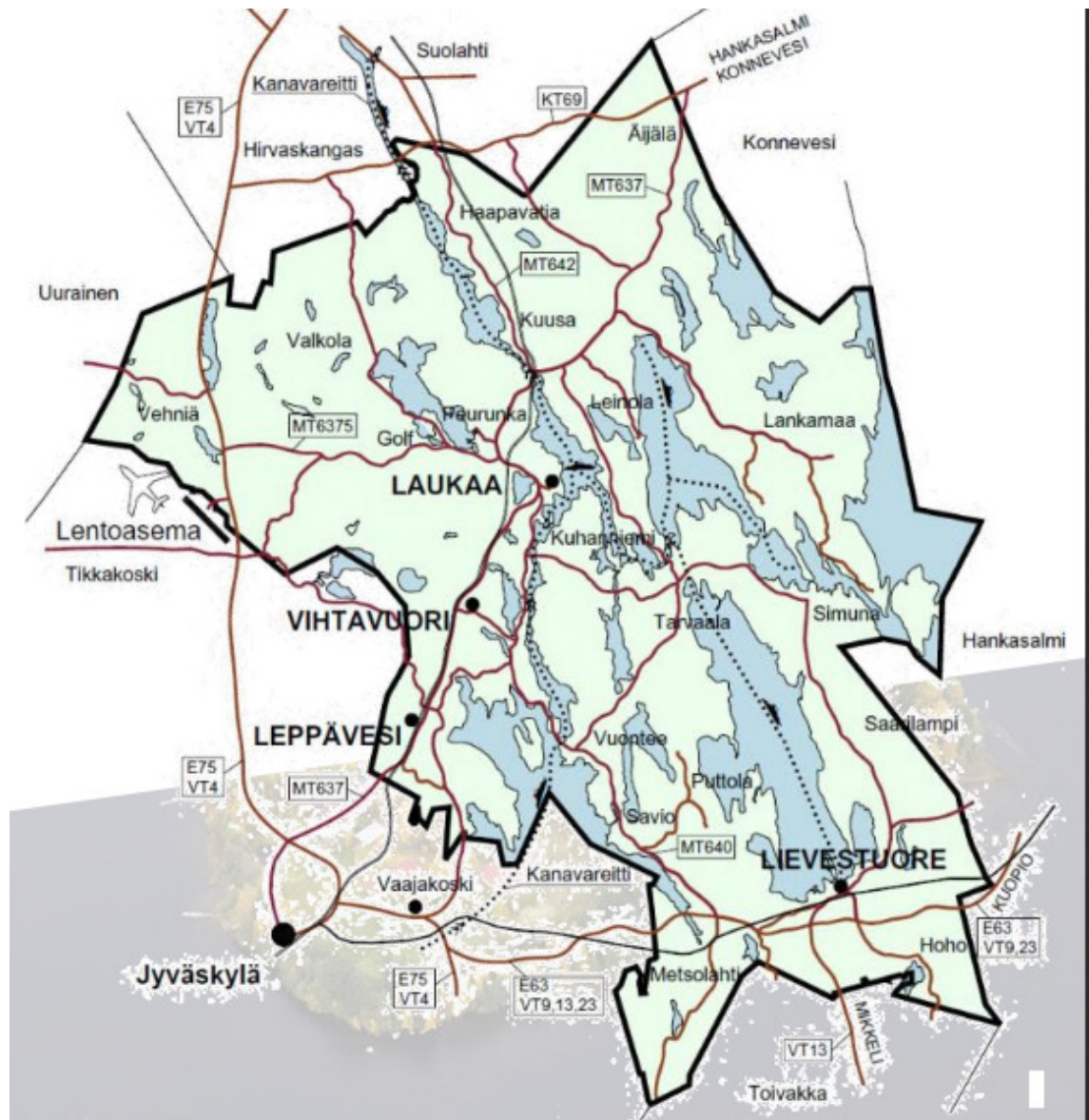
Itselläni Valkolan kylästä kotoisin olevana mieleeni nousi kysymys, kuinka kyliä voisi kehittää niin, että palvelut saadaan säilymään ja kylät säilyttävät elinvoimaisuutensa? Kuinka maankäytön suunnittelulla voidaan kehittää nimenomaan kyliä? Tämän työn tavoitteena on löytää keinoja, joilla kylien elinvoimaisuutta voidaan tukea. Kyläyhdistysten ideoita kylien kehittämiseen huomioidaan vapaamuotoisen kyselyn kautta. Myös kysymys kyläkoulujen lakkauttamisesta säästöjen tuojana herättää usein epäluuloja. Työssä tutkitaan hieman kyläkoulujen lakkauttamisen perusteluita ja niiden tuomia säästöjä. Työn tarkoituksena on innostaa sekä kyläläisiä että kuntaa aktiiviseen toimintaan kylien kehittämisessä.

Työssä tutkin kaikki kaavoituksen tasot sekä Laukaan kylien huomioimisen niissä. Maankäytön suunnittelusta ja kaavoituksesta pyrin löytämään keinoja, joilla kunta voisi parhaiten kehittää kyliä sekä hallita taajamien ulkopuolelle syntyvää uudisrakentamista. Tutkin työssä myös kyläsuunnitelmien tärkeyttä kylien kehittämisessä.

2 Laukaa

2.1 Yleistä Laukaasta

Laukaan kunta sijaitsee Keski-Suomessa Jyväskylän koillispuolella, kuten kuvasta 1 näkyy. Laukaa on laaja kunta, jonka tiheimmin asuttuja paikkoja ovat Kirkonkylän, Leppäveden, Lievestuoreen ja Vihtavuoren taajamat. Taajamien sijainti näkyy kuvassa 1. Laukaan asukasmäärä on kasvanut vakaasti ja on tällä hetkellä noin 18 700. [1]

Kuva 1. Laukaan taajamat ja kylät [24].

Yleisilmeeltään Laukaa on maaseutupitäjä. Kirkonkylällä ja Lievestuoreella on eniten kaupallisia ja julkishallinnollisia palveluita. Nopeasti kasvavalla Leppävedellä on mm. päiväkotia ja ala-aste. Vihtavuorella päiväkodin ja ala-asteen lisäksi on myös ylä-aste. Kerrostaloja on Laukaan kolmessa taajamassa Kirkonkylällä, Vihtavuorella ja Lievestuoreella. Kerrostaloalueita ympäröivät viihtyisät rivitalo- ja omakotitaloalueet. Merkittävä osa omakotitaloista rakennetaan Laukaassa nykyäänkin laajoille maaseutualueille, joilla asuu joka kolmas kuntalainen. [5] Laukaan uudesta asuinrakennuskannasta 40 prosenttia sijoittuu taajamien ulkopuolelle [9].

2.2 Laukaan kylät

Laukaan kunnan kylillä on aktiivisesti toimivia kyläseuroja ja -toimikuntia. Suurimmalla osalla seuroista ja toimikunnista on aktiivisesti ylläpidetyt internetsivut, tai he käyttävät tiedottamiseen yhdistyksen tai toimikunnan omia facebook-sivuja. Laukaassa toimivat seuraavat kyläseurat ja -toimikunnat:

- Hohon kyläseura ry
- Kuusan Kipinä kyläseura ry
- Kyläseura Kuhaset ry
- Lankamaan kylä
- Laukaan paviljongin kyläyhdistys ry
- Laukaan pohjoinen kyläseura ry
- Laukaan Tarvaalan kyläseura ry
- Leinolan kyläyhdistys ry
- Leppäveden kyläyhdistys ry
- Metsolahden kylätoimikunta ry
- Savio-Puttola kylätoimikunta
- Vehniän kyläyhdistys ry
- Vihtaset ry
- Vihtavuoren kyläyhdistys ry
- Vuonteen seudun kyläyhdistys ry
- Äijälän kyläseura Ry. [1]

Yhteistä monille Laukaan kylille ovat kauniit maisemat sekä vesistöjen läheisyys. Tämä mahdollistaa mm. maatilamatkailuyrityksille hyvät mahdollisuudet. Laukaan kylien palveluita on esitelty kuvassa 2. Maatilamatkailuyrityksiä on Kuusan kylällä ja Äijälässä.

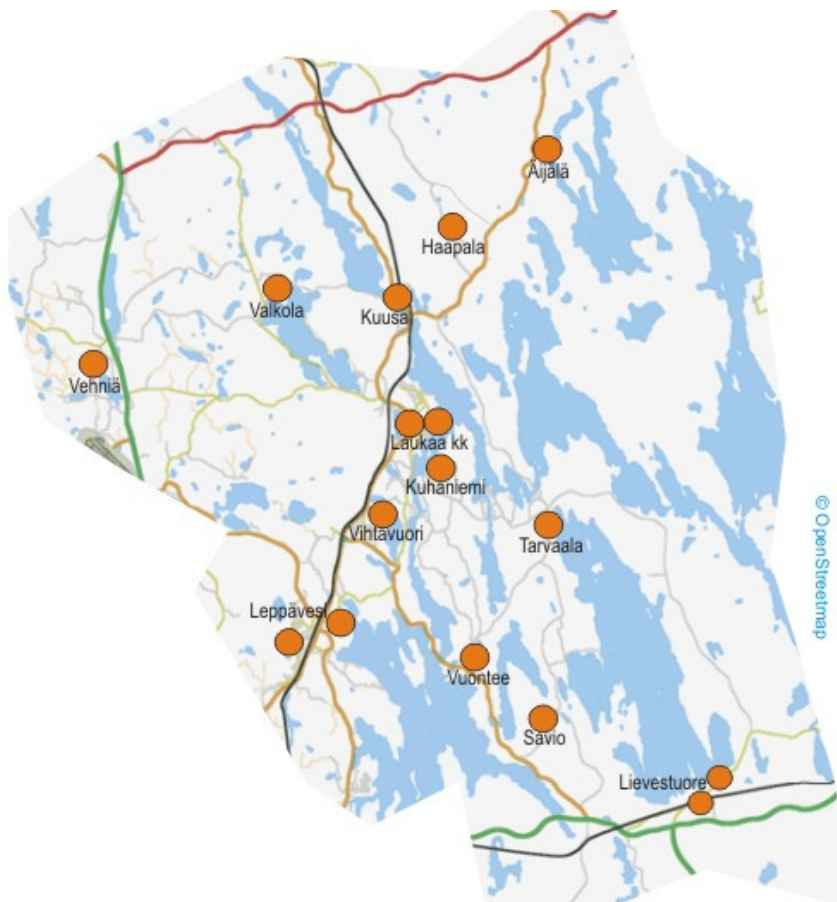
Majoituspaikkoja ja mökkejä on myös Leppävedellä, Kuhankoskella ja Tarvaalassa. Historiallisia kohteita ovat Saraakallion kalliomaalaukset ja Kirkkoniemi Tarvaalan kylällä sekä luonnon muovaamat Hitonhauta Valkolassa ja Hyyppäänvuori Puttolassa. Ratsutiloja on mm. Kuusassa, Valkolassa ja Leppävedellä. Kioski toimii Kuusassa ja baari/kyläkauppa Tarvaalassa. Savion kylällä on tanssilava, jossa järjestetään kesäisin tansseja. Ulkoilureittejä Laukaassa on runsaasti, ja talvella latuverkostot ovat kattavat. Osa ulkoilureitistöistä ja luontopoluista näkyy kuvassa vaalean ja tumman ruskeana viivana. Lisäksi Lievestuoreella on uusia ulkoilureittejä sekä kylillä talvisin laturujuja, jotka eivät näy kuvassa. [25]

Kuva 2. Laukaan kylillä toimivia palveluita ja luontokohteita [25].

2.3 Laukaan kyläkoulut

Peruskoulut ovat tärkeä edellytys sille, että lapsiperheet voivat asua kylällä. Laukaassa on kyläkouluja taajamien ulkopuolella yhteensä 9. Ne sijaitsevat Äijälässä, Haapalassa, Kuusassa, Valkolassa, Vehniällä, Kuhaniemellä, Tarvaalassa, Vuonteella ja Saviolla. Kaikki Laukaan peruskoulut ja niiden sijainnit näkyvät kuvassa 3. Haapalan koulu palvelee Haapalan, Haapasuon, Lankamaan, Leinolan, Tervatehtaan, Vatian ja Viitalan kylien oppilaita. Savion koulun oppilaat tulevat kouluun pääasiassa Savion, Puttolan ja Metsolahden kyliltä. [1]

Kuva 3. Laukaan peruskoulut [1].

2.3.1 Koulujen historiaa

Laukaan kuntakokous päätti perustaa vuonna 1869 Laukaan ensimmäisen peruskoulun, joka aloitti toiminnan seuraavana vuonna. Syyskautena vuonna 1955 peruskouluja oli 24 sekä kaksi jatkokoulua. Jatkokoulut sijaitsivat Leppävedellä ja Lievestuoreella. Peruskoulut sijaitsivat Haapalassa, Hoholla, Kirkonkylällä, Kuhaniemellä, Kuusassa (1910), Kärkkäällä, Leinolassa, Leppävedellä (1903), Lievestuoreella (1900), Mannilassa, Metsolahdella, Oksalassa (1921), Palvajärvellä, Puttolassa, Rajajärvellä, Saarilammilla, Saviolla (1905), Simunassa (1906), Tarvaalassa, Torikassa, Valkolassa, Vehniällä (1869), Vihtavuoreessa ja Äijälässä (1907). Suluissa olevat vuosiluvut ovat koulujen perustamisvuodet. [12, s. 196, 197.] Kuvassa 4 esiintyvä Vuonteen koulu on entiseltä nimeltään Oksalan koulu, ja koulurakennus on valmistunut vuonna 1937. Koulupiiri Oksalan kylälle on perustettu kuitenkin jo vuonna 1921. [17] Vanhoissa koulurakennuksissa on toimiva koulu yhä nykyäänkin Valkolassa, Vuonteella (entinen Oksalan koulu), Tarvaalassa, Äijälässä ja Haapalassa.

Kuva 4. Vuonteen koulu on perustettu vuonna 1937 [1].

2.3.2 Koulujen tulevaisuus

Laukaan kunnanvaltuusto päätti vuoden 2013 lopulla periaatelinjauksena vuodelle 2014, että kaikkien koulujen toiminta kartoitetaan ja koulutus järjestellään uudelleen. Linjauksella pyrittiin tehostamaan kustannuksia, ja tavoitteena oli päästä 300 000 euron vuosittaiseen säästöön. Kasvun ja oppimisen lautakunta perusti asiaa valmistelemaan työryhmän. Työryhmä linjasi työtään siten, että tarkastelun kohteena ovat kaikki alle 120 oppilaan koulut. Työryhmä kutsui koolle tammikuussa 2014 viisi kyläiltaa. Työryhmä sai paljon erilaisia kommentteja, lausuntoja ja vetoamuksia, joissa pääsääntöisesti puolustettiin kyläkouluja. [13]

Laukaan kunnan oppilasmäärä on viime vuosina kasvanut ja kasvaa ennusteen mukaan edelleen noin 30–40 oppilaan verran vuosittain. Oppilasmäärän lisäyksestä suurin osa sijoittuu Leppäveden, Vihtavuoren ja Kirkonkylän taajamiin. Myös kyläkoulujen oppilasmäärä on kasvamassa suurimmassa osassa kouluja, ainoastaan Valkolan koulussa oppilasmäärä on vähenemään päin. [13]

Kouluverkko työryhmä laati kolme toimintamallia: nykyisen kouluverkon säilyttävä malli, talouden tasapainottamismalli ja maaseutua ja kyliä tukeva aluekoulumalli. Nykyisen kouluverkon säilyttävässä mallissa muutoksia kouluverkkoon ei tehdä. Talouden tasapainottamismallissa kyläkouluja lakkautetaan neljä, ja sillä säästyisi n. 470 000 euroa. Maaseutua ja kyliä tukeva aluekoulumalli lakkauttaa kaksi kyläkoulua, joiden oppilaat siirtyvät lähimmän kylän kouluun. Aluekoulumallin oppilasmäärä kasvaa vuosittain. Tämän vuoksi malli tarvitsee investoinnin, mutta sen kustannus säästetään lakkautettavien koulujen edessä olevista peruskorjauksista. Aluekoulumalli säästää käyttötalouden menoja vuositasolla n. 190 000 euroa. Lisäksi Valkolan koulun tilannetta katsotaan tulevaisuudessa uudelleen. [13]

Kunnanhallituksen kokouksessa 10.3.2014 kunnanhallitus päätti hyväksyä kasvun ja oppimisen lautakunnan ehdotuksen, joka oli aluekoulumallin toteutus. Tulevaisuuden kouluissa tulee olla niin paljon oppilaita, että tarvitaan kolme opetusryhmää. Aluekoulumalli toteutetaan siten, että Tarvaalan, Savion ja Vuonteen koulujen toiminta päättyy 1.8.2015 alkaen. Näiden koulujen koulualueet yhdistetään aluekouluksi Vuonteelle. Metsolahden ja Simunan suunnan oppilaiden lähikouluksi osoitetaan Lievestuoreen koulu. Valkolan koulun tulevaisuus selvitetään vuoden 2015 aikana ja

viimeistään vuoden 2016 talousarvion laadinnan yhteydessä, mikäli oppilaiden määrä jatkaa laskuaan ja opetusryhmiä joudutaan vähentämään kahteen syksyllä 2016. [13]

3 Kylien kehittämisen tarve sekä kylien kehittämistapoja

3.1 Tarpeet kylien kehittämiseksi ja suunnittelulle

Nykytilanteessa maaseudut autioituvat, ja asutus suuntautuu kaupunkeihin ja niiden lähiympäristöön. Tämä johtaa hiljalleen siihen, että kylien elinvoimaisuus vähenee, ja lopulta kaikki palvelut sekä suurin osa kylän asukkaista katoaa tai muuttaa pois. Maankäytön suunnittelulla voidaan vaikuttaa siihen, että maaseutu ja kylät säilyttävät elinvoimaisuutensa, sekä siihen, ettei kaupunkien ympärille muodostu paljota haitallista lieveasutusta. [2, s. 10.]

Kaavoituslainsäädäntö tarjoaa keinot ohjata maaseutujen asutusta olemassa oleviin kyläkeskuksiin. Asutuksen ohjaaminen parantaa palveluiden säilyvyyttä sekä mahdollistaa infrarakentamisen alueelle. Maaseudun kaavoituksen tavoitteita on myös elinkeinojen tukeminen sekä erilaisten ympäristöjen arvojen säilyttäminen sekä ympäristöhaittojen ehkäiseminen. [2, s. 10.]

Tarve Laukaan kylien kehittämiseksi tulee myös siitä, että kyläläiset sekä maaseudun asukkaat ovat huolissaan kylien tulevaisuudesta. Jorma Kyppö sekä MTK-Laukaa ja MTK-Lievestuore omissa mielipiteissään Laukaa-Konnevesi-lehdessä 19.12.2013 ilmaisevat huolensa kylien elinvoimaisuudesta kunnan supistaessa kouluverkostoa. Molemmista mielipiteissä tuodaan ilmi huoli maaseutumaisen Laukaan vetovoimasta asuinpaikkana sekä maaseudun elinvoimaisuudesta. Kouluverkon supistaminen aiheuttaa huolta asukkaissa, ja he pelkäävät kylien kuolevan. Kyläkoulu on monessa maaseutukylässä ainoa saatavilla oleva palvelu, ja kun silläkin palvelulla on uhka kadota, huoli kylän elinvoimaisuudesta kasvaa ja Laukaan vetovoima asuinpaikkana heikkenee. Jorma Kyppö kirjoittaa, että kylät ovat Laukaan juuret ja ilman kyliä Laukaa on juureton. Hänen mukaansa kyläkoulujen lakkauttamisesta tulevat säästöt ovat kyseenalaisia, sillä pienille lapsille ikävien koulukyytien lisäksi on huomioitava myös koko kylän elinvoimaisuus. Lisäksi hän painottaa, että kylän asukkaat maksavat kunnalle samat verot, kuin hyvien palveluiden lähellä äärellä asuvat kuntalaiset. Myös kyläläisillä tulisi olla oikeus saada kunnalta jokin palvelu tätä vastaan, ja hän toivoo,

että se olisi oma koulu. MTK-Laukaa ja MTK-Lievestuore lisäksi omassa mielipiteessään muistuttaa, että kylien kasvaminen on edullista kunnalle, koska kyläläiset hoitavat omalla kustannuksellaan infraa. Mielipiteessä otetaan huomioon, että koulu, kylä ja lähiyhteisö toimivat usein hyvässä yhteistyössä, mikä tuo turvaa asukkaille iästä riippumatta. [3]

3.2 Laukaan kunnan kylien kehittämisinto

Laukaan kunnalla on intressit kehittää kyliä kaavoituksen keinoin, sillä merkittävä osa uudisrakentamisesta kohdistuu taajamien ulkopuolelle. Yleisten, valtakunnallisten linjausten mukaan taajamien ulkopuolinen rakentaminen tulisi ohjata kyläkeskuksiin. Kaavoitus helpottaa myös esimerkiksi ympäristöarvojen huomioonottamista ja maanomistajien tasapuolista kohtelua, joita on vaikeampi ottaa huomioon yksittäisillä rakentamisluvilla. [9]

3.3 Valtakunnalliset alueiden käyttötavoitteet

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet käsittelevät seuraavia kokonaisuuksia:

1. toimiva aluerakenne
2. eheytyvä yhdyskuntarakenne ja elinympäristön laatu
3. kulttuuri- ja luonnonperintö, virkistyskäyttö ja luonnonvarat
4. toimivat yhteysverkot ja energiahuolto
5. Helsingin seudun erityiskysymykset
6. luonto- ja kulttuuriympäristöinä erityiset aluekokonaisuudet.

Yksi valtakunnallisista alueiden käyttötavoitteista on toimiva aluerakenne. Tavoitteena on edistää kaupunkien ja maaseudun vuorovaikutusta sekä kyläverkostojen kehittämistä. Harvaan asutulla maaseudulla ja taantuvilla alueilla kiinnitetään huomiota jo olevassa olevien rakenteiden hyödyntämiseen sekä elinkeinotoiminnan ja muun toiminnan monipuolistamiseen. Alueiden käytössä huomioidaan maaseudun tarve saada uusia pysyviä asukkaita. [4, s. 9.]

Erityistavoitteena maakunnan suunnittelussa on maaseudun yhdyskuntarakenteen sekä kyläverkoston kehittämiseen liittyvien toimenpiteiden selvitys. Toimenpiteillä edistetään olemassa olevien palveluiden saatavuutta, rakenteiden hyödyntämistä, maaseudun elinkeinotoiminnan monipuolistamista sekä ympäristöarvojen säilymistä. [4, s. 9.]

Eheytyvä yhdyskuntarakenne ja elämän laatu on yksi alueiden käyttötavoitteista. Tavoitteena maaseudun ja kylien osalta pidetään alueidenkäytön suunnittelussa sitä, että maaseudun asutusta sekä matkailu- ja muita vapaa-ajan toimintoja suunnataan tukemaan maaseudun taajamia ja kyläverkostoa sekä infrastruktuuria. [4, s.11.]

3.4 Maakuntakaavoitus

Maakuntakaava on useissa kylissä ja maaseudulla ainoa oikeusvaikutteinen kaava. Maakuntakaavoituksessa voidaan tehdä kyliä koskevia strategisia tavoitteita, kuten kylien suunnitelmallinen kehittäminen tai matkailussa luonnon vetovoiman hyödyntäminen virkistys- tai muussa yritystoiminnassa. Maakuntakaavassa voidaan tuoda esiin ne kylät, joissa kulttuuriympäristön, asumisen ja loma-asumisen ohjaamiseksi edellytetään maankäytön suunnittelua. Maakuntakaavalla voidaan osoittaa myös muita kyliin vaikuttavia kehittämisperiaatteita, kuten maaseudun kehittämisen kohdealueita, matkailun ja virkistykseen kohdealueita sekä viheryhteystarpeita. [2, s. 46, 47.]

3.5 Kyläyleiskaavoitus

Vuonna 2009 voimaan tullut maankäyttö- ja rakennuslaki mahdollisti yleiskaavan käytön rakennusluvan perusteena sellaisille kyläalueille, joilla rakentamisen paine ei ole merkittävä. Rakennusluvan erityiset edellytykset olemassa olevaa asutusta täydentävän, enintään kaksiasuntoisen asuinrakennuksen tai maatalouden harjoittamisen kannalta tarpeellisen rakennuksen osalta on tällöin selvitetty yleiskaavassa. Uudella lailla pyrittiin helpottamaan pienimuotoista asuntorakentamista kylien yhteyteen ja vahvistamaan näin ollen maaseudun kyliä ja asumista niissä. Samassa yhteydessä lailla pyrittiin siihen, ettei haja-asutusalueille syntyisi ohjaamatonta rakentamista eikä näin ollen yhdyskunta hajautuisi. [2, s. 19.]

3.6 Strateginen suunnittelu

Kunnat tekevät itsestään sekä yhteistyönä toisten kuntien kanssa kylien kehittämiseen vaikuttavaa strategista tavoitteenasettelua sekä maankäytön suunnittelua, joista esimerkkinä kuntien yhteiset kehityskuva- ja rakennemallityöt. Näiden töiden osana voidaan pohtia kylien roolia kaupunkiseudulla sekä periaatteita kylä- ja hajarakentamiselle. [2, s. 48.]

Seutuyhteistyötä voidaan tehdä myös eri osapuolien, kuten kunnan elinkeinoelämän ja oppilaitosten yhteistyönä. Tällöin tavoitteena on yleensä maaseudun ja kylien elinvoiman kehittäminen yhdistelemällä eri osa-alueiden tavoitteita, kuten palvelujen tuotantoon sekä rakennustoimintaan ja ympäristön hoitoon liittyviä tavoitteita. [2, s. 48.]

3.7 Kyläsuunnitelmat

Kyläsuunnitelmat ovat kylien vapaamuotoista maankäytön suunnittelua. Kyläsuunnitelmalla ei ole oikeusvaikutuksia, mutta ne voivat innostaa asiaan sitoutuneita toimimaan alueen kehittämiseksi. [2, s. 53.]

Kyläsuunnitelmat ovat usein kyläläisten itsensä tekemiä, tai kyläläiset ovat tehneet sen yhdessä kehittämishankkeen ja sen asiantuntijoiden kanssa. Kyläsuunnitelmassa esitetään kyläläisten yhteinen tahtotila ja näkemys kylän tulevaisuudesta sekä sen kehittämistarpeet ja toimenpiteet kehityksen saavuttamiseksi. Kyläsuunnitelmissa selostetaan usein kylän historiaa sekä muita olosuhteita. [2, s. 53.]

Kyläsuunnitelmat ovat usein toiminnallisia suunnitelmia. Kyläsuunnitelmissa suunnitellaan myös maankäyttöä, ja kyläsuunnitelma saattaa sisältää epävirallisen maankäyttösuunnitelman, rakennuspaikkakartoituksia ja ympäristönhoito- tai maisemasuunnitelman. [2, s. 53.]

4 Kuntatalous

4.1 Haja-asutuksen kustannukset verrattuna taajamiin

Yhdyskuntarakenteen toimivuuteen ja kunnalle aiheutuviin taloudellisiin vaikutuksiin vaikuttavat ratkaisevasti eri toimintojen sijoittuminen, mm. asumisen luonne ja sijainti. Liikkumisesta eri tahoille aiheutuvat kustannukset ja liikenteen päästöt synnyttävät merkittäviä eroja. [11, s. 2.] Noin 70–90 % kuntataloudellisista kustannuksista kertyy pitkällä aikavälillä kunnallisten palvelujen toiminnasta aiheutuvista menoista. Ero täydentävien ja hajarakentamisen välillä näkyy selvimmin opetuspalveluissa ja vanhusten kotipalveluissa. Kuljetuskustannukset ovat pääosin syy tähän, ja koulukuljetuksista aiheutuvien kustannusten kannalta oleellista on se, voidaanko kuljetukset järjestää joukkoliikenteellä vai tarvitaanko taksikuljetuksia. [11, s. 4.]

Kunnan omistaman maan kaavoittamisesta on useita hyötyjä. Maankäyttötavoitteiden toteuttaminen on helpompaa kaavoittaessa omaa maata, yhdyskuntarakennetta voidaan ohjata hallitusti ja saada näin säästöjä, sekä infra-rakentamisen kustannukset voidaan sisällyttää tonttien hintaan. Kunta ei useinkaan hanki maata hajarakentamiseen, jolloin myös tontinmyyntitulot jäävät saamatta. Näin ollen hajarakentamisen kokonaistulokertymä ja kuntatalouden nettovaikutus on taajamaa täydentävää aluetta ja taajamasta irrallaan olevaa aluetta heikompi. [11, s. 5.] Täydentävä rakentaminen tuo kunnalle tuloja, mutta hajarakentaminen ei tuo [11, s. 6].

Syyt aluetyyppien kuntataloudellisten kustannusten ratkaiseviin eroihin ovat palvelut ja niihin liittyvät kuljetukset, tie-, katu- ja vesihuoltoverkon rakentamis- ja kunnossapitokustannukset sekä tontinmyyntitulojen puuttuminen haja-rakentamisessa. Valtion, kunnan ja asukkaan kustannukset yhteensä taajamaa täydentävältä alueelta on 57 miljoona euroa, taajamasta irrallaan olevalla alueella 67 miljoonaa euroa ja haja-asutusalueella 87 miljoonaa euroa. Kustannukset on laskettu käyttäen hyödyksi noin 500 asukkaan alueen pitkälle ajanjaksolle lasketut menot pääomitettuna 30 vuodelle 5 %:n korkokannalla. [11, s. 8.]

Tavoitteeksi kunnissa tulisi asettaa toimiva seutu, liikenteen vähentäminen sekä yhdyskuntataloudellisia kustannuksia vähentävä täydennysrakentaminen. Kuntien välisellä yhteistyöllä voidaan saavuttaa merkittäviä säästöjä kunnallisten palvelujen

tuottamisessa ja vähentää yhdessä kunnassa tehtävien ratkaisujen taloudellisia seurausvaikutuksia ympäröivissä kunnissa. Tällaisia voi syntyä esimerkiksi liikenneverkon rakentamis- ja kunnossapitotoimista, jos asuminen, työpaikat ja palvelut keskittyvät paljolti eri kuntiin. Yhteistyöllä myös liikenteen kasvua on helpompi hillitä, kun asuntojen, työpaikkojen ja palvelujen sijoittumista suunnitellaan ja toteutetaan seudullisesti. [11, s. 8.]

4.2 Koulujen lakkauttamisen tai säilyttämisen perusteet ja lakkautusten tuomat säästöt

Sami Tantarimäen tutkimus vuonna 2011 Turun yliopiston koulutus- ja kehittämiskeskukselle tutki tapaustutkimuksena kyläkoulujen lakkauttamista Korpilahdella, Kurikassa, Lammilla, Siilinjärvellä, Sysmässä ja Urjalassa. Mitä lakkautuksesta opimme? -tutkimuksessa tutkittiin kyläkoulun lakkauttamisen perusteita, prosessia, säästöjä ja vaikutuksia.

Koulujen lakkauttamiseen on useita syitä. Lakkautuksen taustalta löytyy usein syntyvyys ja oppilasmäärien aleneminen, maan sisäinen muuttoliike, liikenne- ja viestintäteknologian kehittyminen, koulujärjestelmän kehittyminen, taloudelliset perusteet, tehokkuusajattelu, säännös- ja lakimuutokset, hallintokulttuurin muutokset, opetuksen laatu, kouluyksikön koko, koulun rakentaminen, toimintojen keskittyminen sekä taantumat. Useissa kunnissa lakkautusta edeltää kouluverkkoselvitys tai kunnan talouden tasapainottamisohjelma. [14, s. 10.]

Koulut voivat kuitenkin myös säilyä. Säilyttämistä tukevia asioita ovat olleet pääasiassa asukasaktiivisuus, kylätoiminta ja maallemuutto, sekä opetukseen liittyvät säännösmuutokset, opetussuunnitelmat, vaihtoehtopedagogiat ja pieniä kouluja puoltava opetuksen laatuajattelu. Koulu voi säilyä myös lakkauttamista puoltavien näkökulmien kumoutuessa, hallintamenettelyä seuranneen valituksen myötä tai kunnan kyläkouluja puoltavalla linjauksella. Myös maaseutupolitiikalla edistetään kyläkoulujen asiaa. [14, s. 10.]

Säästöä koulujen lakkauttamisella voidaan saada. Selkeitä taloudellisia säästöjä koulun lakkauttamisesta tuovat opettajien ja muun henkilökunnan palkkauskulujen väheneminen. Lisääntyneet koulukuljetukset ovat puolestaan lakkautuksesta johtuva merkittävin lisääntyvä kustannus. Koulun lakkauttaminen vaikuttaa valtiolta saatavaan

opetustoimen valtionosuuteen riippuen oppilaiden tulevasta sijoituskoulusta. Koulukäytöstä vapautuvien kiinteistöjen hoito tai mahdollinen myynti ovat myös asioita, jotka tulee huomioida ennalta. Jos koulu saadaan myydyksi heti, säästöt ovat suuremmat. [14, s. 18.]

Koulujen lakkauttamisten tuomien säästöjen arvioiminen jälkikäteen on haastavaa. Tantarimäen tutkimuksessa koulujen lakkauttamisen ja/tai yhdistämisen taloudellisia vaikutuksia arvioitiin vertaamalla kunnan tilinpäätöksen mukaisia opetuksen kokonaiskustannuksia ennen ja jälkeen yhdistämisen. Jälkiarvio tehtiin neljä vuotta säästöarvion tekemisen jälkeen. Tutkimuksen kohdekuntien osalta kertasäästöä lakkautuksilla saatiin, mutta keskimäärin kolmannes vähemmän kuin alun perin säästöä arvioitiin saatavan. Taulukossa 1 on esitetty jokaisen tutkimuskoulun arvioitu säästö sekä sen vertailu siihen, mitä kunta esitti säästöarvioksi. Kuntien välillä eroa oli kuitenkin siinä, saatiinko säästöt täysimittaisena tai mitä säästöille tapahtui ajan kuluessa. Koulujen uudelleen järjestelyn ennakoimattomat tai yllättävät kulut voivat syödä säästöjä huomattavasti, kokonaan tai lisäkuluja aiheuttaen. Tutkimuksessa havaittiin, että lisähenkilöstön tarve vaikuttaa henkilöstömenoihin, kiinteistön säilyminen kunnan omistuksessa ylläpitää kiinteistökuja, opetusryhmien ja erityisopetuksen määrän kasvu vaikuttaa menoihin, koulukuljetusten lisääntyminen kasvattaa menoja, muuttunut tai kompromissiin perustuva kouluverkkoratkaisu vaikuttaa säästöarvioon sekä oppilaiden siirtyminen naapurikuntaan aiheutti valtionosuusmenetyksiä. Alkuperäisestä suunnitelmasta tai aikataulusta poikkeava lakkautusprosessi aiheuttaa mitä todennäköisemmin lisäkustannuksia. [14, s. 85, 88.]

Taulukko 1. Arvio toteutuneista säästöistä ja vertailu säästöarvioon [14].

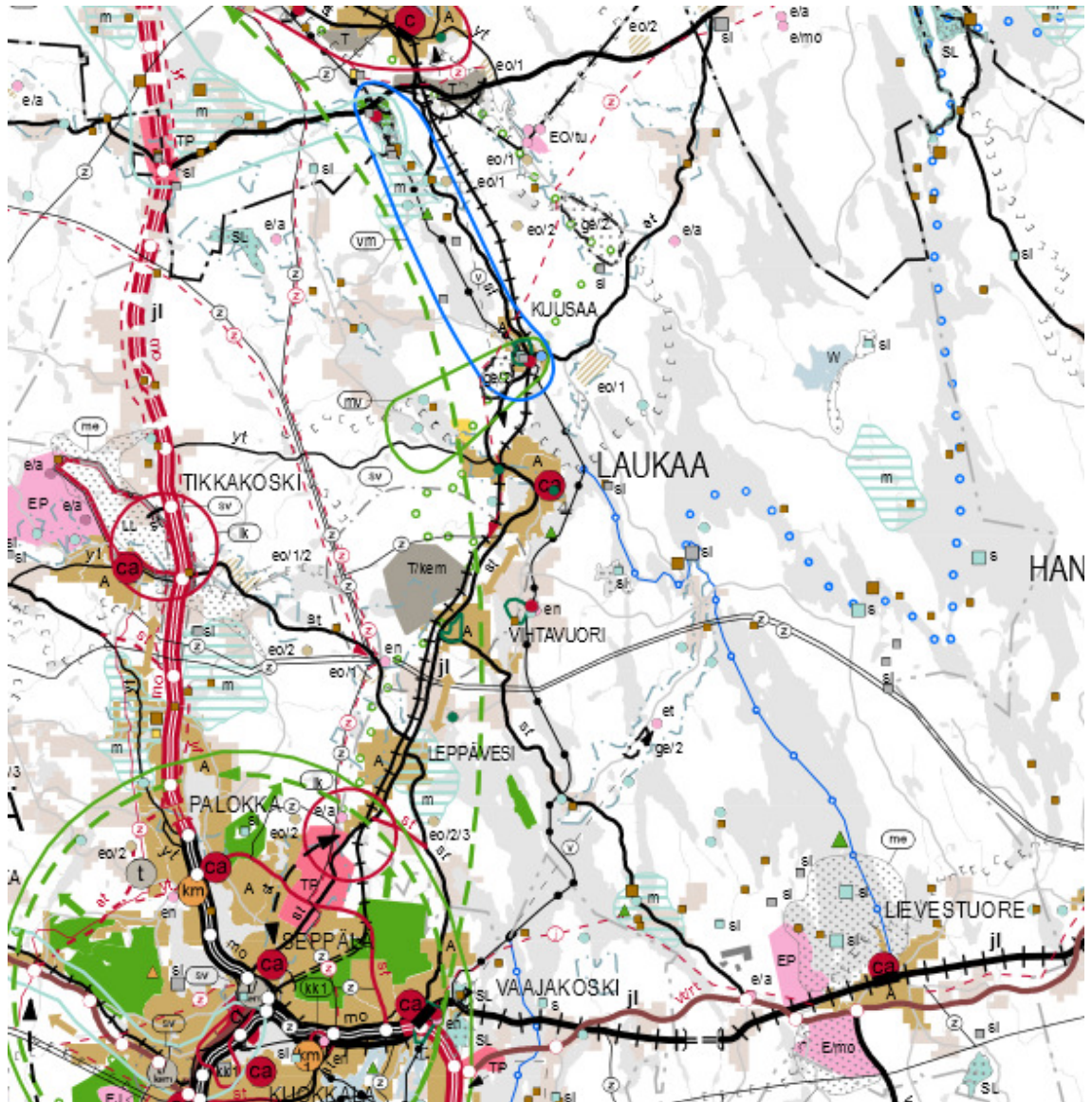
Kunta ja koulut	Kunnan esittämä säästöarvio (vuositasolla)	Jälkiarvio toteutuneesta säästöstä	Ero kunnan esittämään arvioon
Menonen ja Puolimatka (Urjala)	211 000 € (2006)	1. vuoden jälkeen = 150 000 € 2. vuoden jälkeen = 182 000 €	-30 % -14 %
Horkka (Korpilahti/Jyväskylä)	72 600 € (2006)	1. vuoden jälkeen = 82 150 € 2. vuoden jälkeen = 63 700 €	+13 % -12 %
Ravioskorpi (Sysmä)	100 000 € (2006)	1. vuoden jälkeen = 120 150 € 2. vuoden jälkeen = 84 800 €	+20 % -15 %
Kamppi, Levi, Polvenkylä (*)	218 000 € (1.vuosi) 139 400 € (2.vuosi)	1. vuoden jälkeen = 38 270 € 2. vuoden jälkeen = 38 270 €	-82 % -73 %
Keskiarvio	150 400 € 130 750 € <i>>85 900 € (per koulu)</i>	1. vuoden jälkeen = 97 640 € 2. vuoden jälkeen = 92 190 €	-35 % -30 %

Siihen säästetäänkö kouluja lakkauttamalla, ei ole yksiselitteistä vastausta. Kustannuspaikkakohtaisia kuluja koskevien säästöjen toteutuessa säästöä saadaan. Talkootyö jää yleensä arvottomatta koulujen kokonaistaloudesta puhuttaessa. Kunnan tai koulun taloutta ei voi rakentaa talkootyön varaan, mutta sen merkitys voi kuitenkin olla taloudellisesti merkittävä. Vapaaehtoistyön rahallisen arvon on tutkitusti todettu olevan huomattava, mikä korostaa vapaaehtoistyön merkitystä yhteiskunnassa. Tietoisella toiminnalla ja yhteistyöllä tämän joka tapauksessa toteutuvan tukimuodon kokonaistaloudellisuus tulisi paremmin esille. Kunnan ja kyläyhdistyksen kesken voitaisiin esimerkiksi tehdä selkeitä sopimuksia talkoilla hoidettavista ylläpito- tai muista mahdollisista töistä. [14, s. 96.]

5 Kaavoitus ja Laukaan kylien huomioiminen niissä

5.1 Keski-Suomen maakuntakaava

Keski-Suomen maakuntakaava on saanut lainvoiman 10.12.2009. Laukaata koskevat määräykset ja suunnittelutarpeet näkyvät maakuntakaavakartassa kuvassa 5. Maakuntakaavassa on huomioitu pääasiassa tietä 637 (Jyväskylä—Laukaa—Suolahtitie) ympäröivät alueet sekä Lievestuore. Yhdyskuntarakenteen laajenemissuunta (ruskea nuoli) on kirkonkylältä Vihtavuoreen sekä Vihtavuoresta Leppäveden suuntaan tietä 637 mukaillen. Aluekohtaisena suunnittelumääräyksenä maakuntakaavassa määrätään säilyttämään Leppäveden maakunnallisesti arvokkaan kulttuurimaiseman ominaispiirteet. [6]

Kuva 5. Ote Keski-Suomen maakuntakaavakartasta Laukaan kunnan kohdalta [6].

Maaseutukylä maakuntakaavassa on huomioitu useammassa kohtaa arvokkaina perinnumaisemina sekä muinaismuistokohteina sekä maakunnallisesti arvokkaina rakennettuina kulttuuriympäristöinä (kuvassa 5 näkyvät vaaleat ja ruskeat neliöt sekä siniset ympyrät). Näitä kohteita suunniteltaessa arvojen tulee säilyä ja muinaismuistokohteiden maankäyttösuunnitelmat on lähetettävä Museovirastoon lausuntoa varten. Valkolan kylän Vatiolla, Leppävedellä, Lankamaalla ja Saviolla on huomioitu maakunnallisesti arvokas maisema-alue (vaalean sininen viivoitus, jossa kirjain m), jonka suunnittelussa on otettava huomioon arvokkaan maisema-alueen kokonaisuus, ominaispiirteet ja identiteetti. Ilmakuvasa (kuvassa 6) Leppäveden

arvokkaasta maisema-alueessa näkyy uusi ja vanha koulurakennus sekä peltoaukioita. [6]

Kuva 6. Arvokasta maisemaa Leppävedeltä [16, s. 1].

Maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt Keski-Suomen maakuntakaavassa on listattu kunnittain. Kulttuuriympäristön koko vaihtelee talosta/pihapiiristä suurempiin aluekokonaisuuksiin. Maakuntakaavalla ohjataan kuntia turvaamaan maankäytössään arvokkaiden kulttuuriympäristöjen säilyminen. Maakuntakaavan tavoitteena on edistää arvokkaiden kulttuuriympäristöjen rakenteita ja kylä- ja kaupunkikuvan säilymistä. Elinkelpoinen maaseutu tukee rakennusperinnön säilymistä, toisaalta kulttuuriympäristön vaaliminen edistää maaseudun tuotantorakenteiden säilymistä, maaseutuasumisen kehittymistä ja uusien elinkeinojen syntymistä. Laukaasta kulttuuriympäristöjen suurempina aluekokonaisuuksina on mainittu mm. Leinolan kylämiljö, Oksalankylä, Savio ja Vatian tilan aluekokonaisuus. [6]

5.2 Strateginen suunnittelu Jyväskylän seudulla

Jyväskylän seudun kunnat ovat yhdessä tehneet rakennemallin, jolla ohjataan seudun kuntien ja seudun yhteistä maankäytön suunnittelua. Sen tavoitteena on ohjata seudun väestönkasvua ja siihen liittyvää uutta maankäyttöä hallitusti. Rakennemallilla on pyritty vahvistamaan erityisesti maakunnan ydintä Jämsä—Jyväskylä—Äänekoski-kehittämisyöhykettä. Tämän ohella maankäyttöä on ohjattu erityisesti joukkoliikenteen vahvoille toiminta-alueille siten, että nykyisen maankäytön vahvoja joukkoliikennekäyttäviä on pyritty vahvistamaan ja laajentamaan. [8, s. 2, 4.]

Jyväskylän seudun rakennemalli muodostuu kehittämisyöhykkeistä, jotka näkyvät Laukaata koskien otteessa rakennemallikartasta kuvassa 7. Eri kehittämisyöhykkeet osoitetaan eri väreillä:

- punainen, SHOW (tapahtumat, vetovoima ja palvelut)
- sininen, KNOW (tieto, osaaminen ja työpaikat)
- oranssi, FLOW (asuminen ja joukkoliikenne)
- vihreällä ympyrällä punainen tai oranssi keskus, GROW (palvelukeskukset ja logistiset yhteydet sekä kuntapalvelukeskukset)
- vihreä ympyrä, SLOW (elävät kylät).

Kuva 7. Ote rakennemallikartasta Laukaan kohdalta [8, s. 13].

FLOW-vyöhykettä pidetään kasvun kannalta keskeisimpänä vyöhykkeenä. FLOW-vyöhyke ulottuu Jyväskylästä Leppäveden ja Vihtavuoren kautta Laukaan keskustaantietä 637 mukailleen. Vyöhykkeellä uusi asuntorakentaminen ohjataan tukemaan taajamien palvelujen kehittymistä ja säilymistä. Seudun väkiluvun arvioidusta kasvusta FLOW-vyöhykkeelle ohjataan hieman yli 50 % arvioidusta kokonaiskasvusta. Tästä kokonaiskasvusta n. 30 % suunnataan nykyiseen taajamarakenteeseen rakennetta tiivistämällä ja 70 % uusille alueille. [8, s. 7, 8.]

SLOW-vyöhyke muodostuu elävien ja elinvoimaisten kylien verkostosta, joissa olemassa olevien palveluiden säilymistä tuetaan ohjaamalla rakentamista kylien yhteyteen ja läheisyyteen. Vyöhykkeellä tarjotaan mahdollisuuksia väljälle ja omatoimiselle kyläasumiselle, jonka vetovoimatekijänä on erityisesti vesien läheisyys. Vyöhykkeen kylissä on vähintään yksi ympärivuotinen palvelu, kuten koulu tai kauppa.

Laukaasta rakennemallin tavoitteelliseen kyläverkostoon kuuluu Kuusa, Savio, Tarvaala, Vehniä, Vuontee ja Äijälä. [8, s. 10.]

Haja-asumista pyritään Jyväskylän seudulla kehittämään niin, että se sisältää vetovoimatekijöitä (esimerkiksi suuri tonttikoko) ja toisaalta velvoitteita mm. jätevesien, vesihuollon ja kierrätystä koskien. Tavoitteena on, että hajarakentamista voitaisiin ohjata kyläkeskusten tuntumaan eli SLOW-vyöhykkeelle. [8, s. 9.]

5.3 Laukaan kuntastrategia

Laukaan kunnan visio on *Laukaa – sydäntä ja elinvoimaa*. Sydämellä kuvataan toiminnan perusajatusta eli tehtävää turvata kansalaisten hyvinvointi. Siinä yhdistyy myös pyrkimys asukas- ja asiakaslähtöiseen tapaan tuottaa ja järjestää tarvittavat palvelut. Elinvoimalla kuvataan toimintaa, jolla kunta pyrkii yhteisönä ja kuntana kehittymään eteenpäin kohti parempaa tulevaisuutta. [18]

Laukaa on kuntastrategiassaan listannut neljä päälähtökohtaa:

- Elinvoimainen ja kilpailukykyinen Laukaa
- Monipuolisen hyvän asumisen Laukaa
- Palvelujen Laukaa
- Taloudestaan huolehtiva Laukaa.

Laukaan strategisissa tavoitteissa huomioidaan asumiseen liittyvinä vetovoimatekijöinä sijainti Jyväskylän seudulla, kehittyvät taajamat ja elävät maaseutukylät. [18]

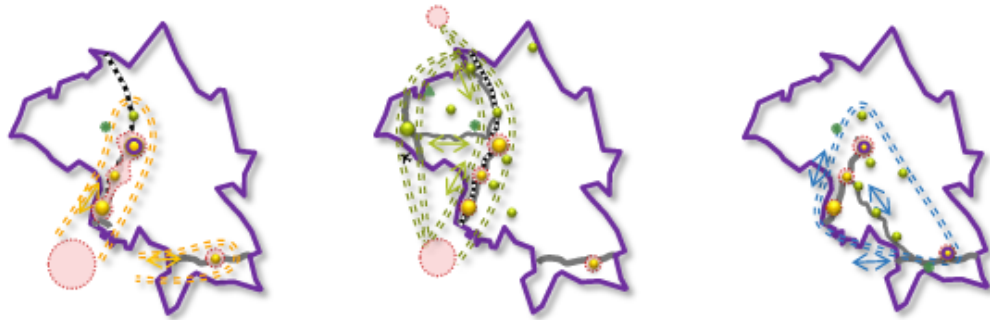
5.4 Laukaan maankäytön rakennemalli

Laukaassa on käynnistetty koko kunnan kattavan rakennemallin laatiminen keväällä 2014. Rakennemallin laatimisella pyritään toteuttamaan Laukaan uuden kuntastrategian tavoitteita, erityisesti monipuolista ja hyvää asumista. Rakennemallin tavoitevuosi on 2030, jolloin kunnan asukasmäärä ylittää 30 000. [24]

Rakennemallilla muodostetaan Laukaan kunnan maankäytön kehittämisen suunta ja esitetään painopisteet tulevalle maankäytön suunnittelulle, kaavoitukselle sekä muulle kehittämiselle. Rakennemallia suunnitellaan vuorovaikutteisesti yhdessä päättäjien,

elinkeinoelämän ja asukkaiden kanssa. Suunnittelun apuna käytetään mm. kyselyitä päättäjille sekä kyläiltoja kyläyhdistysten henkilöille. [24]

Rakennemallista on tehty kolme vaihtoehtoa, jotka esitellään yksinkertaistettuna kuvassa 8. Mallien alle on listattu vertailut Jyväskylän seudun rakennemalliin. Kyliä on huomioitu malleissa kehittyvinä kyläalueina. Helminauha-mallissa huomioidaan Kuusa. Herneenpalko-mallissa huomioidaan Vehniä, Kuusa, Vuontee ja Äijälä. Järvikolmio-mallissa huomioidaan Kuusa, Tarvaala, Kuhanniemi, Vihtasilta, Vuontee ja Savio. [24]

VE 1 HELMINAUHA

- Korostaa Jyväskylän keskuskaupungin roolia ja vetovoimaa
- Aluerakenne tiivistyy ja kaupungistuminen voimistuu
- Liikenneyhteydet Jyväskylän suuntaan korostuvat, 4-tie jää huomiotta
- Noudattaa eniten kuntastrategiaa ja maakuntakaavaa kyläalueita lukuun ottamatta

VE 2 HERNEENPALKKO

- Vahvistaa Jyväskylä-Laukaa-Äänekoski-akselin kehittymistä
- Huomioi ympärillä olevat mahdollisuudet (mm. lentokenttä ja biotuotetehdas)
- Taajamarakenne tiivistyy
- Vehniä kehittyvät Vt 4 varrella dynaamiseksi kylä- ja yritysalueeksi

VE 3 JÄRVIKOLMIO

- Korostaa Laukaan omavaraisuutta ja riippumattomuutta Jyväskylästä
- Aluerakenne hajautuu muita malleja enemmän
- Erialaistuvat taajamat ja tasapuolinen kehittäminen
- Yhteisöllisyys

Kuva 8. Rakennemallivaihtoehtojen vertailu Jyväskylän seudun rakennemalliin [24].

Rakennemalleista on arvioitu kunkin vaihtoehdon vahvuuksia ja heikkouksia ja vaihtoehtoja on vertailtu. Tarkoituksena on löytää optimaalisin vaihtoehto, joka voi olla myös vaihtoehtojen yhdistelmä. Rakennemallivaihtoehtojen vaikutuksia on arvioitu suhteessa Jyväskylän seudun aluerakennemalliin, kuntatalouteen, elinkeinoelämän kehittämisedellytyksiin, asumiseen ja sen vetovoimaan, liikkumiseen ja liikenteeseen, virkistykseen, asukkaiden hyvinvointiin, alue- ja yhdyskuntarakenteeseen sekä kilpailukykyyn. Vertailun yhteenvedon vaihtoehto 2 Herneenpalkko sai positiivisimmat tulokset. Optimaalisin maankäytön ratkaisu valitaan vaihtoehtojen vertailun, vaikutusten

arvioinnin ja palautteen jälkeen ja asetetaan julkisesti nähtäville. Rakennemalli viedään valtuuston hyväksyttäväksi loppuvuodesta 2015. [24]

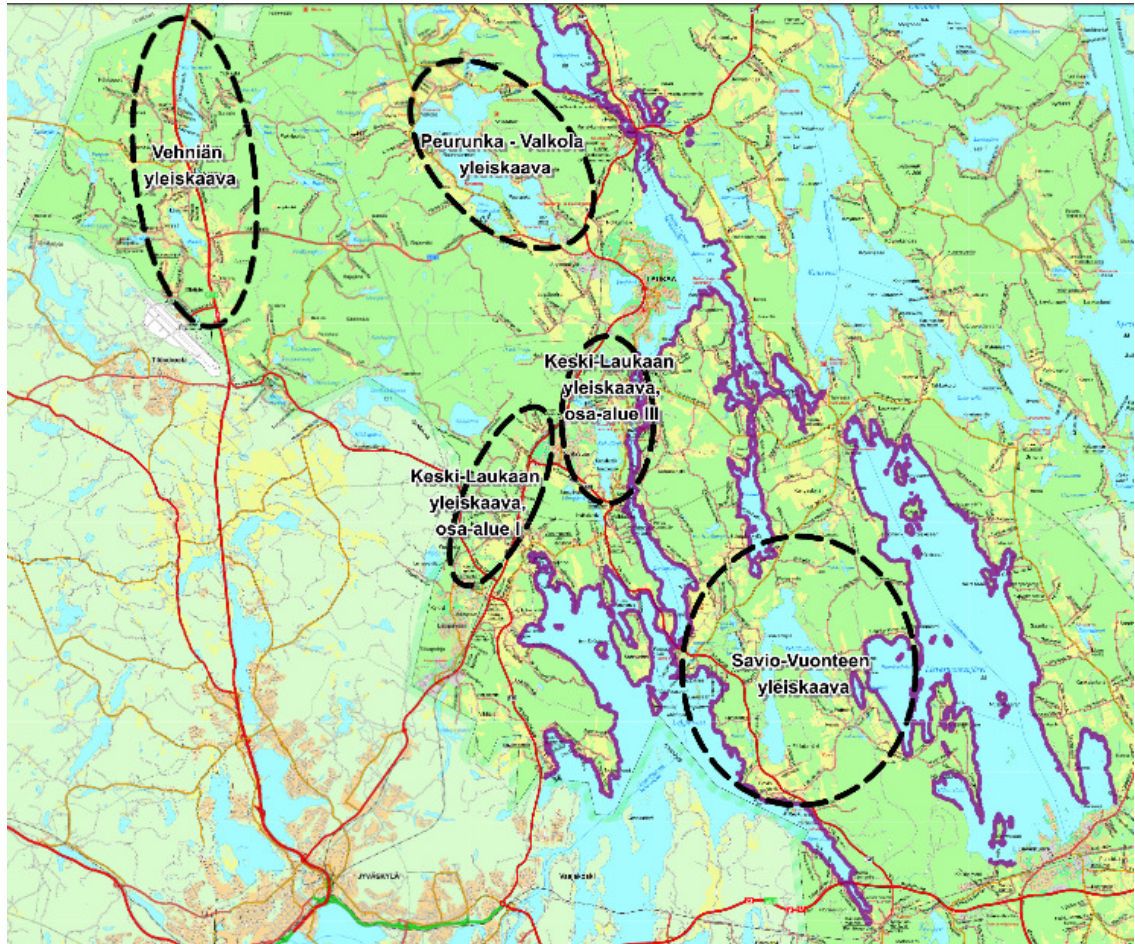
5.5 Yleiskaavoitus Laukaassa

Maaseudun kannalta keskeisin suunnitteluväline kuntatasolla on yleiskaavoitus [2, s. 24]. Laukaan monitaajamaisuus on haaste kasvavan kunnan kehittämiseksi. Kunta on päättänyt strategiassaan kehittää kasvua yhtenäisinä kokonaisuuksina pääteiden suunnassa. Pääteitä ovat valtatie 4 ja 9 sekä maantie 637. [18, s. 7.] Muilla alueilla, joille kunta ei ole tehnyt tai tekemässä kyläyleiskaavaa, maankäytön kysymykset ratkaistaan pääsääntöisesti suunnittelutarveratkaisuilla. [9]

Laukaan kunta on pyrkinyt laatimaan kyläyleiskaavan paineisilla kyläalueilla. Tällä hetkellä lainvoimaiset kyläyleiskaavat ovat Kuhanniemen–Tarvaalan ranta- ja kyläyleiskaava ja Keski-Laukaan yleiskaavan osa-alue II (Leppävesi–Vihtasilta). Käynnissä olevia kaavoja ovat Vehniän kyläyleiskaava ja Peurunka–Valkolan yleiskaava. Vehniän kylälle on laadittu vuonna 1983 oikeusvaikutukseton kyläyleiskaava. Käynnissä oleva kaava laaditaan Vehniän yleiskaavan tarkistena, jolla kokonaisuus saatetaan ajan tasalle. Peurunka–Valkolan yleiskaavalla etsitään alueelle ensisijaisesti matkailun kehittämismahdollisuuksia Peurunkajärven ympärillä. Kaavalla tutkitaan myös Valkolan alueen maankäyttöä. Kunnassa on valmisteltu Savio–Vuonteen yleiskaavan aloitusta erilaisilla selvityksillä. Yleiskaavan tavoitteena on olemassa olevien kyläkeskusten vahvistaminen ottaen huomioon vesiosuuskunnan verkostot, kyläkoulut ja ympäristöarvot. Käynnissä olevat tai vireille tulevat kyliä koskevat yleiskaavat näkyvät karttaotteesta kuvasta 9. Alueet ovat laajoja. [9; 15, s. 3 ja 4.]

Keski-Laukaan yleiskaavan osa-alue II (Leppävesi–Vihtasilta) on hyväksytty kunnanvaltuustossa toukokuussa 2014. Osa-alueen kaava on laadittu kyläyleiskaavatyypisenä Leppäveden ja Vihtavuoren taajamien väliselle tiiviin kyläasutuksen alueelle. [15, s. 3.] Kyläyleiskaavan keskeisimpänä tavoitteena on oikeusvaikutteinen yleiskaava, jolla rakennuslupia voidaan myöntää asumiseen kaava-alueen kyläalueilla suoraan yleiskaavan pohjalta. Kaavalla tavoitellaan toteutuskelpoista, maaseutumaista ja eheää kylärakennetta ja viihtyisää asuinympäristöä, joka houkuttaa alueelle uusia asukkaita. Alueen eteläosassa oleva

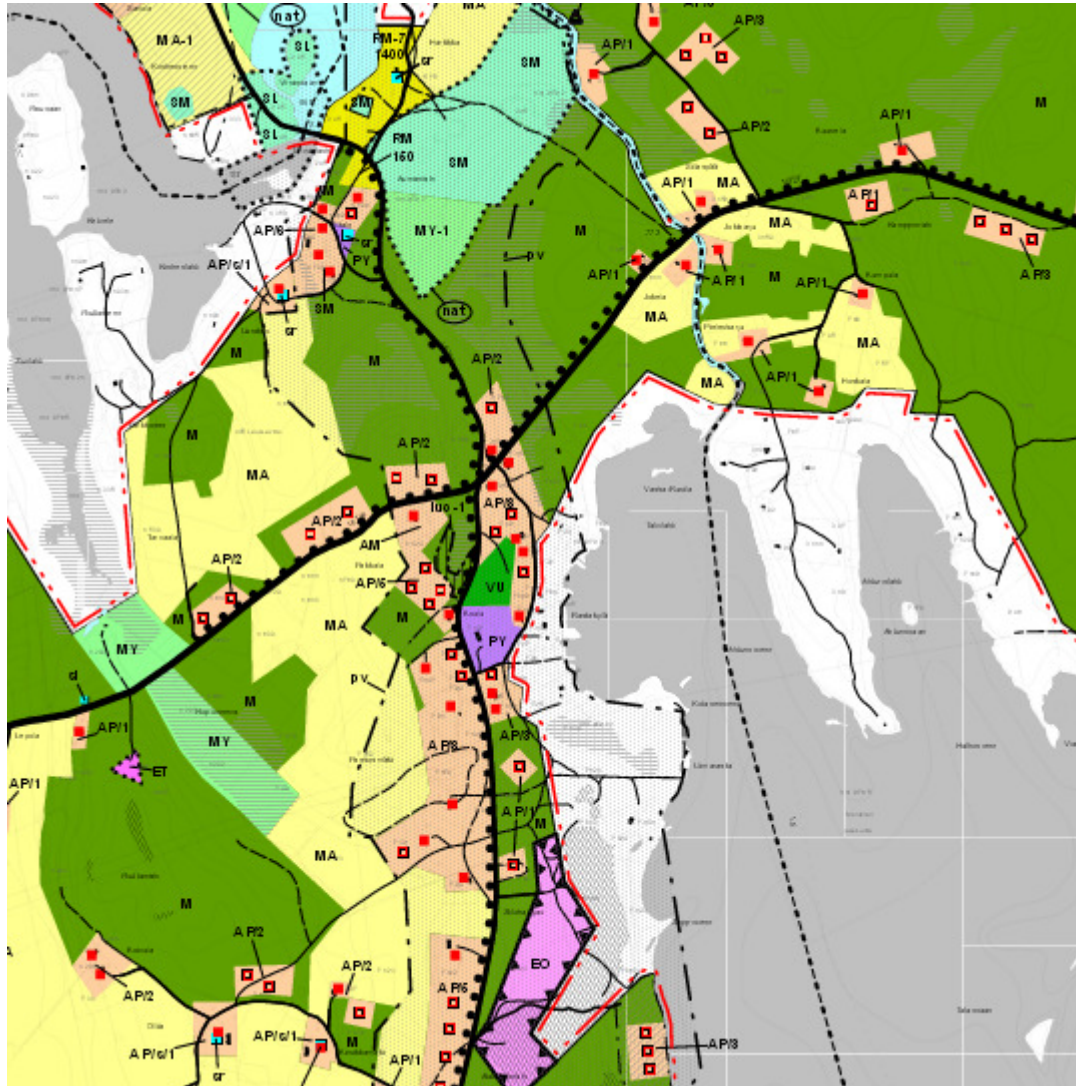
Leppäveden kyläalue on maakuntakaavassa mainittua arvokasta maisema-alueita, jonka arvojen säilyttäminen on keskeinen lähtökohta alueen maankäytön suunnittelussa. [16, s. 25, 32.]

Kuva 9. Ote vireillä olevista tai tulevista yleiskaavoista [15, s. 8].

Kuhanniemen–Tarvaalan ranta- ja kyläyleiskaavan laatiminen on ollut mukana Laukaan kunnan kaavoitusohjelmassa vuodesta 2006, johon se on otettu mukaan Tarvaalan kylän aloitteesta. Kaavan tavoitteena on edistää alueen kehittymistä sekä palveluiden, ensisijaisesti koulujen säilyttämistä. Kaavalla pyritään myös hallitsemaan asukasmäärän kasvua ja säilyttämään alueen maaseutumainen miljöö. Kaavassa on rakennusoikeuden tasapuolisessa määrittämisessä lähdetty ns. emätalaperiaatteesta, ja maanomistajien tasapuolisesta kohtelusta noudattaen yleiskaavan mitoitusterusteita kiinteistökohtaisesti. Kaavaotteesta kuvassa 10 näkee, kuinka Tarvaalan kylämaista asutusta on pyritty tukemaan, sekä rakennusoikeutta on jaettu tasapuolisesti maanomistajien kesken. Kaavassa täysin punainen neliö tarkoittaa jo rakennettua rakennusoikeutta ja punainen neliö, jonka keskellä on reikä tarkoittaa rakentamatonta

rakennusoikeutta. Kaava on oikeusvaikutteinen yleiskaava, jonka perusteella voidaan suoraan myöntää rakennuslupa. Uusia vakituiseen asumiseen tarkoitettuja rakennuspaikkoja kaavassa on osoitettu 201 kappaletta. Koska ranta-alueet ovat jo melko tiheään rakennettuja, uusia lomarakennuspaikkoja kaavaan on osoitettu vähän. [10, s. 4, 14, 21, 26.]

Kuva 10. Ote Kuhanniemen–Tarvaalan ranta- ja kyläyleiskaavakartasta Tarvaalan kylän kohdalta [10].

Tarvaalan kyläyhdistys on laatinut kyläsuunnitelman vuonna 2003, jossa on esitetty maatalojen toimeentulon turvaamiseksi rinnakkaiselinkeinoksi mm. maatilamatkailua ja siihen liittyviä palveluja. Kuhanniemen–Tarvaalan ranta- ja kyläyleiskaavassa on osoitettu Hartikan pihapiirin ympäristö matkailupalvelujen alueeksi, jolla

mahdollistetaan elinkeinotoiminnan kehittäminen. Matkailupalvelujen alue näkyy kuvan 10 yläreunassa keltaisena alueena. [10, s. 27.]

5.6 Laukaan kylien kyläsuunnitelmat

Laukaassa on ajantasaiset kyläsuunnitelmat Kuhankosken, Tarvaalan, Vehniän, Vihtasillan, Vihtavuoren ja Vuonteen kylillä. Nämä kylät ovat tehneet kyläsuunnitelmat Kylä kiinnostaa -hankkeen yhteydessä vuosina 2011–2013. Valkolan kylälle ja Äijälään on tehty kyläsuunnitelmat vuonna 2003 ja Saviolle vuonna 2005.

6 Leader-toiminta

Leader on maaseudun kehittämistyöhön luotu toimintatapa eli toimintaa, neuvontaa ja rahoitusta paikkakunnan kehittämiseksi. Leader-ryhmät auttavat paikallisia ihmisiä ja yhteisöjä ideoiden toteuttamisessa. Leaderin ajatuksena on paikallisen asiantuntemuksen ja osaamisen hyödyntäminen kehittämistyössä. Leader-rahoituksella voidaan tukea mm. yritysten perustamista, kehittämistä ja investointeja, kylien elinvoimaisuutta, harrastusmahdollisuuksia ja kansainvälistä toimintaa. Näillä tavoin lisätään maaseudun mahdollisuuksia ja vetovoimaa. [21]

Leader toiminta koostuu kolmesta osa-alueesta: Leader-rahoitus, Leader-neuvonta ja Leader-toiminta. Leader-rahoituksessa paikalliset päättävät alueensa yhteisöjen ja yritysten ideoiden rahoittamisesta. Tuki muodostuu EU:n, valtion ja kuntien rahoituksesta. Leader-neuvonnassa paikalliset Leader-ryhmät neuvovat ideoiden kehittämisessä ja valmistelussa hankkeiksi. Leader-toiminnassa Leader-ryhmät kannustavat asukkaita kehittämään omaa elinympäristöään. Toimintaan voi osallistua kuka tahansa. [21]

Laukaa kuuluu Jyväskylän ry:n toiminta-alueeseen. Yhdistyksen tarkoituksena on kannustaa Jyväskylän seudun asukkaita, yhteisöjä ja yrittäjiä yhteistyössä alueensa kehittämiseen ja maaseudun elinvoimaisuuden lisäämiseen. Toiminnan avulla lisätään osaamista ja yrittäjyyttä maaseutu-alueilla, sekä maaseudun ja kaupungin vuorovaikutusta. Yhdistyksen toiminta on avointa kaikille maaseudun kehittämisestä kiinnostuneille asukkaille ja yhteisöille. [22, s. 8.]

Jyväskylä on tehnyt SWOT-analyysin toiminta-alueestaan, joka on esillä kuvassa 11. Yhdistyksen toiminta-alue kattaa kokonaisuudessaan Laukaan, Muuramen ja Uuraisten kunnat sekä Jyväskylän maaseutualueet. Koko alueella on noin 100 kylää tai asuinalueita, joissa toimii yli 80 kyläyhdistystä. Maaseutualueella kyläyhdistyksiä on noin 50. [20, s. 3.]

VAHVUUDET	HEIKKOUEDET
<ul style="list-style-type: none"> o Alueen osaavat asukkaat ja yritykset o Liikenneyhteydet ja koulutusmahdollisuudet o Monipuoliset asuin- ja virkistysalueet o Yhteistoimintaa yhteisöjen kesken o Halua ja kykyä kehittämiseen paljon 	<ul style="list-style-type: none"> o Korkea hintataso (asuminen ja yrittäjyys) o Palveluiden keskittyminen ja väheneminen o Toimitilojen ja lähiliikunta-alueiden kunto o Kehittämisverkostojen hajanaisuus ja toimintojen päällekkäisyys
MAHDOLLISUUDET	UHKAT
<ul style="list-style-type: none"> o Paljon uusia osaajia ja toimijoita o Monipuoliset luontokohteet o Lisääntyvät verkkopalvelut o Kaupungin läheisyys lisää kysyntää o Tarjolla tiloja toimintaan o Monipuoliset mahdollisuudet verkostoitumiseen alueellisesti ja kansainvälisesti. 	<ul style="list-style-type: none"> o Uusien asukkaiden aktivointi epäonnistuu o Palveluiden kysyntä ja tarjonta eivät kohtaa o Palveluiden keskittyminen jatkuu o Tilat ja maisemat rapistuvat o Uupuminen byrokraatiaan o Aluetalous heikkenee globaalien muutosten vuoksi

Kuva 11. Jyväskylän tekemä SWOT-analyysi toiminta-alueestaan [21, s. 5].

Jyväskylä on tehnyt Yritteliäät Kylät -strategian vuosille 2014–2020. Strategian visio on *Jyväskylän kylät ovat yritteliäitä ja kannustavia*. Yrittäjien tuottamat lähipalvelut ja elinkeinomahdollisuudet vahvistavat elinvoimaisuutta ja viihtyvyyttä. Kannustavissa kylissä asukkaat ja yhteisöt kehittävät yhdessä palveluita ja ympäristön viihtyvyyttä. Strategiassa on kolme pääteemaa:

1. Uudistuva yrittäjyys
2. Yhteisöllisyys ja yhteistyö
3. Ympäristö ja asumisviihtyvyys.

Painopisteinä alueen kehittämisessä on myös teemat lähitalous ja lähipalvelut, aktiiviset nuoret, kaupungin ja maaseudun vuorovaikutus sekä kansainvälisyydellä menestykseen. Kaikessa toiminnassa Jyväskylä edistää koko Keski-Suomen maaseudun kehittämisen kärjeksi nostettua kokeilukulttuuria, etsii uusia toimintatapoja ja perinteisiä rajoja ylittäviä yhteistyömuotoja. [22, s. 9.]

7 Kysely kyläyhdistyksille Laukaan kylien kehittämisestä

Lähetin kyläseurojen ja -toimikuntien puheenjohtajille tai sihteereille sähköpostilla kyselyn. Kyselyssä kysyin kyläyhdistysten merkittävyydestä kylien kehittämisen kannalta, kyläsuunnitelmien hyödyllisyydestä sekä siitä, mitä niillä on saatu aikaan ja millä tavoin kyliä voisi kehittää edelleen. Lisäksi pyysin vapaasti kertomaan ajatuksia kylien kehittämiseksi erityisesti Laukaata koskien. Lähetin kyselyn 15 henkilölle ja sain yhteensä 4 vastausta. Olen koonnut vastauksista tiivistelmät.

Kyläyhdistyksen merkittävyyttä kylän kannalta pidettiin tärkeänä. Kyläyhdistyksellä saadaan lisättyä yhteisöllisyyttä, kylän tunnettavuutta ja viihtyisyyttä. Usein kyläyhdistys hoitaa järjestämisen ja tiedottamisen kylän yhteisiin tapahtumiin. Kyläyhdistyksellä on tärkeä rooli myös kylän kehittäjänä yhdessä kyläläisten kanssa. Kehitys kuitenkin edellyttää, että kylän ihmiset ovat aidosti kiinnostuneita osallistumaan yhdistystoimintaan. Kyläyhdistyksellä on merkittävä rooli myös maakunnan muihin sidosryhmiin, kuten kuntaan ja muihin kyliin. Kyläyhdistys myös usein huolehtii kyläläisten kokoontumispaikasta. Kehityshankkeet, joihin tarvitaan hankerahoitusta, edellyttävät, että hankkeen hallinnointi tapahtuu järjestäytyneen toimielimen kautta.

Kyläsuunnitelmaa pidettiin hyödyllisenä. Kyläsuunnitelma on kylän kehittämisen työkalu. Suunnitelmaan on kirjattu ja aikataulutettu ne yhdessä mietityt kehitysasiat, joita on tarkoitus viedä eteenpäin. Useassa kylässä on tehty talkoovoimin ja hankerahoituksen avulla kylän asukkaita palvelevia harrastuspaikkoja/viihdykkeitä sekä järjestetty erilaisia tilaisuuksia. Kyläsuunnitelmalla näytetään jatkuvuutta mm. kuntaan päin, ja se kertoo myös ulkopuolisille mahdollisille kylään muuttajille kylän aktiivisuudesta. Kyläsuunnitelman mukainen monipuolinen toiminta johtaa kyläläisten hyviin keskinäisiin väleihin ja viihtyvyyteen. Osassa kylissä toivottiin, että kyläsuunnitelmat olisivat myös kunnan suunnitelmia. Kylät toivoivat, että kyläsuunnitelmat liitetään osaksi kunnan budjetti- ja kaavoitusprosessia.

Kylien edelleenkehittämiseksi löytyisi keinoja jatkuvalla järjestöjen yhteistyöllä ja yhteenliittymällä. Jos kyliä ei kehitetä edelleen sisältäpäin yhdessä kunnan kanssa, kylät nuutuvat. Jollakin kylällä oli tapaamispaikan katoaminen huolena, ja kyläläiset toivoivat kunnan lahjoittavan heille kokoontumispaikan, jotta toiminta voi jatkua vilkkaana. Kyläkoulujen ja palveluiden säilymisestä kirjoitettiin useassa vastauksessa ja niiden puolesta haluttiin taistella. Kyläkoulun lakkauttamisen myötä pelättiin koko kylän

lakastumisen vuoksi. Tonttikauppojen lisäämisellä kylien väestöä saataisiin nuorennettua ja kylää pidettyä asuttuna.

Useassa vastauksessa toivottiin enemmän kylien välistä yhteistyötä. Yhdessä useampi kylä voisi tentata kunnan päättäjiä ja heidän tekemiä päätöksiä. Lisäksi kylien ääni kunnan suuntaan haluttiin saada paremmin kuulumaan.

8 Esimerkkejä kylien ja kunnan välisestä vuorovaikutuksesta

8.1 Laukaan kunnan ja kyläläisten kyläillat

Laukaassa on pidetty kyläiltoja erilaisten hankkeiden yhteydessä. Kunnan ja kyläläisten kyläiltoja pidettiin joulukuussa 2013 ja alkuvuodesta 2014 kouluverkkotyöryhmän kutsuttaessa kyläläisiä iltoihin, joissa tarkoituksena oli keskustella kouluverkon tulevaisuudesta ja esitellä Laukaan kunnan taloutta, kouluverkkotyön etenemistä ja oppilasennusteita. Syksyllä 2014 pidettiin kyläilta ja maaliskuussa 2015 järjestetään toinen kyläilta koskien Laukaan kunnan rakennemallia. Jyväskylän Ry on vetänyt Keski-Suomen kylillä Kylä kiinnostaa -hankkeen vuosina 2010–2013. Hankkeen aikana yhteisiä kyläiltoja kunnan ja kylien kesken pidettiin. [13; 19; 24.]

8.2 Ilomantsin kyläkierros

Kyläkierros on ilomantsilainen pilotti, jossa kylät kootaan 2–4 kylän ryhmissä kehittämislaitoihin. Kierroksella käydään läpi ajankohtaisia kehittämistarpeita, ideoidaan uusia hankkeita ja käydään vuoropuhelua muun muassa palveluiden järjestämisestä ja kunnan vireillä olevista hankkeista. Kyläkierros on otettu käyttöön nykyään myös muissa Pohjois-Karjalan kunnissa. [20]

Kyläkierrokset järjestetään yhteistyössä Ilomantsin kunnan, Maaseudun Sivistysliiton, Vaara-Karjalan leaderin ja Pohjois-Karjalan Kylät ry:n kesken. Vuonna 2011 kyläkierrokset järjestettiin kahdeksalla eri kylällä, joihin osallistui yhteensä 18 kylää. Tilaisuuksiin kutsuttiin perheitä ja yhdistyksiä eri kyliltä. Vuonna 2014 kyläkierrokset järjestettiin yhteistyössä Vaara-Karjalan Leaderin kanssa ja niissä käytiin läpi edellisen kyläkierroksen tuotokset ja mietittiin jatkotoimenpiteitä yhdessä kyläläisten kanssa. [20]

Kyläläiset ovat korjanneet monia asioita omissa kylissään mm. kunnan maksamien investointi- ja toiminta-avustusten avulla. Pienenä ongelmakohtana on ollut, jaksetaanko kylissä tehdä suunniteltuja toimenpiteitä. [20]

8.3 Vihreä väylä

Vihreä väylä on ollut maaseudun seutubrändäyshanke Keski-Suomessa. Vihreän väylän perustana on maantie 637 Jyväskylästä pohjoiseen. Kyseinen vanha päätie, eli Vihreä väylä, yhdistää Konginkankaan, Sumiaisten ja Laukaan kirkonkylät. Vihreä väylä -hanke on toiminut Äänekosken, Laukaan ja Konneveden kuntien alueella. Laukaan kohdalla Vihreän väylän reitti näkyy kuvasta 2. Reitti kulkee Äijälän, Kuusan, Kuhankosken, Vihtasillan ja Leppäveden kylien kautta. Hankkeen ajatuksena oli tuoda kauniin maisematien potentiaali esiin mukavien kylien, hienojen luontokohteiden, tapahtumien ja yritysten kautta. Hankkeen tavoitteena oli saada aikaan yhteinen brändi, jonka alla kaikki alueen lukuisat pienet toimijat voivat toimia ja tehdä markkinointiyhteistyötä. [7, s. 4, 7.]

Hanke toteutettiin vuosina 2010–2014, ja sen toteuttaja oli Ääneseudun kehitys Oy. Hankesuunnitelmassa oli neljä tavoitetta:

1. Konginkankaan, Sumiaisten, Konneveden ja Laukaan välillä on arjessa toimiva kyläyhdistysten, kotiseutuyhdistysten ym. yhteistyö.
2. Reitin varren kohteet on koottu kartalle (nettikartta/karttaesite).
3. Vihreällä väylällä on lähiseudulla tunnettu imago, brändi. Sillä on oma aktiivisesti käytössä oleva ja ylläpidetty kotisivu.
4. Vihreä väylä -toimikunta on aktiivinen ja vastaa brändin ylläpidosta, kuten kotisivujen ylläpidosta ja reitin näkymisestä kesätapahtumissa, messuilla ym. [7, s. 3.]

Laukaan kylistä Kuusan kyläseura Kipinä ry oli mukana hankkeessa aktiiviyhdistyksenä. Muita kyliä ja yhdistyksiä sekä aktiivisia yksityishenkilöitä oli hankkeen toimissa mukana vaihdellen. Äijälän kylän kanssa hankkeeseen liittymisestä neuvoteltiin pitkään, sillä se sijaitsee väylän kannalta oleellisessa paikassa. Äijälä ei kuitenkaan lopulta liittynyt hankkeeseen. [7, s. 5.]

Hanke on toimintansa aikana lisännyt vuorovaikutusta kylien yhdistyksissä ja tuonut Vihreän väylän kyliä yhteen. Hanke lisäsi alueen elinvoimaa. Vihreä väylä on merkitty maakuntakaavaan vihreänä tienä. Vihreä väylä ry -yhdistys perustettiin hankkeen lopuksi jatkamaan hankkeessa aloitettua työtä, eli Vihreän väylän brändäystä, kotisivujen aktiivisena pitämistä ja väylän esilletuomista. Hankkeen aikana kylille ja kunnille tuotettiin palvelukarttoja, joista esimerkkinä kuva 2 Laukaan kohdalta. Tulevaisuudessa on ajatuksena saada Vihreästä väylästä aikaan vilkas matkailutie. [7, s. 15.] Vihreän väylän kehittämiseksi ollaan neuvottelemassa jatkohanketta. Laukaan pienet matkailuyrittäjät olisivat todennäköisesti suurimpia hyötyjiä Vihreästä väylästä. [23]

9 Johtopäätöksiä Laukaan kylien kehittämiseen

9.1 Kyläyhdistykset ja aktiiviset kyläläiset

Parhaat mahdollisuudet kylän kehittämiseen ja kylän elinvoimaisena pitämiseen on kyläläisillä itsellään. Kylältä tulisi löytää innokkaita ja aktiivisia kyläläisiä, jotka vievät asioita eteenpäin ja kehittävät kylää. Kylän aktiivisuudella on mahdollisuus säilyttää ja saada kylälle palveluita. Esimerkiksi Valkolassa on vielä mahdollisuus säilyttää oma kyläkoulu, kun sen säilymisen eteen taistellaan. Tärkeä asia koulun säilymisen kannalta olisi uusien perheiden saaminen kylälle, jotta oppilasennusteet pysyisivät ennallaan ja mieluiten lähtisivät nousuun.

Kylän aktiivisuus ulkopaikkakuntalaisille ja mahdollisille kylään muuttajille välittyy parhaiten kylän omien kotisivujen tai sosiaalisen median kautta. Monella Laukaan kylällä onkin hyvät aktiivisesti käytössä olevat sivut, kuten Lankamaalla ja Vuonteella. Niille kylille, joilla ei kotisivuja tai muuta internet-kanavaa käytössään, kannattaisi sellainen perustaa. Internet on hyvä tiedotusväylä tapahtumista myös nykyisille asukkaille.

9.1.1 Kyläsuunnitelmat

Kyläsuunnitelmat koetaan hyödyllisinä. Niissä kyläläiset kirjaavat ylös kylän tilanteen, sekä kylän tulevaisuuden suunnitelmat. Kuitenkaan pelkän kyläsuunnitelman tekeminen ei riitä, vaan siihen kirjattuihin toimenpiteisiin täytyy panostaa myös

jatkossa, jotta kehitettävät asiat saadaan toteutetuksi. Kyläsuunnitelmien toteutuminen vaatii kyläläisiltä aktiivisuutta ja usein myös talkootyötä. Palkintona aktiivisuudesta on viihtyisä ja elävä kylä, jossa toiminta säilyy. Kyläsuunnitelmissa olisi hyvä suunnitella hieman myös maankäyttöä ja tehdä rakennuspaikkakartoituksia. Tämä voisi houkutella mahdollisia uusia perheitä kylälle, kun saataisiin helposti tietoa mahdollisesta rakennuspaikasta kylällä.

Kyläsuunnitelmia tulisi päivittää tasaisin ajanvälein, esimerkiksi kahden vuoden välein. Tässä ajanjaksossa kehitettäviä asioita kerkeäisi viedä eteenpäin, ja suunnitelmaa päivittäessä voisi tarkistaa, mitä on saatu aikaan. Laukaassa esimerkiksi Valkolan, Äijälän ja Savion suunnitelmat ovat yli kymmenen vuotta vanhoja, joten päivitys olisi tarpeellinen.

Kyläsuunnitelmaa varten voi joko tehdä kyselyn jokaiselle taloudelle kylässä, ja sen avulla löytää kylän vahvuudet sekä kehityskohteet. Näistä asioista voi kuitenkin keskustella myös kylän yhteisissä kyläilloissa, ja tehdä kyläsuunnitelma keskustelujen pohjalta. Kyläsuunnitelman jokainen kylä voi tehdä myös ilman erillistä hankkeen tukea, sillä sen voi tehdä myös hyvin yksinkertaisenakin versiona.

Esimerkki, mitä yksinkertaisen kyläsuunnitelma voisi sisältää:

- Kylän sijainti ja etäisyydet
- Pieni kertomus kylän historiaa sekä nykytilanne (kylän palvelut, asukasmäärät, yritykset, yhdistykset yms.)
- Tulevaisuus, eli minkälainen kylä on tulevaisuudessa ja mitä palveluita siellä on
- Kylän vahvuudet
- Kylän kehityskohteet, ja toimenpiteet
- Rakennuspaikkakartoitukset.

9.1.2 Hankkeet

Vihreä väylä -hanke on mahdollisesti saamassa jatkoa. Hankkeessa olisi mahdollisuuksia kehittää monia Laukaan kyliä, jos kylät itse lähtevät hankkeeseen mukaan. Vihreä väylä onnistuessaan tuo näkyvyyttä monille kylille ja lisää niiden elinvoimaa, vaikkeivat ne olisikaan aivan reitin varrella. Tulevaisuudessa Vihreä väylä

saattaa myös lisätä elinkeinojen mahdollisuutta, jos Vihreästä väylästä syntyy matkailureitti. Lisäksi hanke lisää kylien välistä vuorovaikutusta, jota moni kyläyhdistys kaipaili lisää.

Useat hankerahoitukset vaativat rahallisen tuen saamiseksi rekisteröitynyttä yhdistystä. Jotta kylä voi parhaiten hankkeiden kautta kehittää itseään, olisi kyläyhdistys saatava kylälle ja kyläsuunnitelma tehtävä. Erilaisten hankkeiden rahoittajana voi mahdollisuuksien mukaan hyödyntää paikallista Leader-ryhmää Jyväsräyhä ry:tä.

9.2 Kunta kylien kehittäjänä

Kuntatasolla olisi hyvä, jos kunta saisi tehtyä yleiskaavat koko kunnan kylämailla alueille. Yleiskaava on kuntatasolla paras keino kylien suunnitteluun ja kehittämiseen. Tällä tavoin Laukaan suurta taajamien ulkopuolelle syntyvää hajakenttämistä voidaan ohjata kyliin ja niiden läheisyyteen. Ohjaamalla asutusta koulujen lähelle, koulukuljetuksien tarve koululle vähenee. Usein koulu on kylän muunkin toiminnan keskus, ja toimintojen läheisyys auttaa kylän elinvoimaisuuden säilyttämisessä.

Laukaan kunnalla on käynnissä monta yleiskaavaa, ja käynnistymässä lisäksi yksi. Peurunka–Valkolan yleiskaavassa olisi hyvä tutkia Valkolan maankäyttöä, sekä tehdä kaavasta samalla oikeusvaikutteinen kyläyleiskaava, jolla tuettaisiin kyläkoulun säilymistä. Käynnistymässä olevan Savio–Vuonteen yleiskaavan tarkoituksena onkin kyläkeskusten ja kyläkoulujen tukeminen.

Laukaan pohjoisosissa, kuten Haapalassa, Haapa-Vatialla, Äijälässä tai Lankamaalla ei ole yleiskaavaa. Myös tämä alue kaipaisi kyläyleiskaavaa tukemaan olevissa olevia kyläkouluja Haapalassa ja Äijälässä.

9.3 Kyläillat

Moni kyläyhdistys kaipasi lisää yhteistyötä kylien kesken sekä kunnan kanssa. Tähän yhtenä ratkaisuesimerkkinä olisi kyläkiertäminen. Tulevaisuudessa järjestettäisiin säännöllisesti kyläillat, joissa paikalla olisi muutama lähekkäinen kylä sekä kunnan virkamiehiä/päätättäjiä. Kunnan puolelta illoissa olisi hyvä olla paikalla ainakin

kaavoituspuolen virkamies. Mahdollisesti mukana kyläilloissa voisi olla myös Jyväskylä Ry tuomassa näkökulmaa kylien kehittämiseen paikallisena maaseudun kehittämissyhdistyksenä. Kyläilloissa kunta ja kylät miettivät yhdessä kylän kehittämistä sekä tulevia toimenpiteitä ja hankkeita. Kyläiltojen pohjalta voitaisiin tehdä kyläsuunnitelmat, joissa olisi tällöin myös kunta mukana suunnittelemassa. Tällöin kylät tuntisivat myös, että kunnan puolella heitä kuunnellaan ja vuorovaikutus on aitoa.

Kyläillat olisi hyvä järjestää esimerkiksi kahden vuoden välein. Tällöin suunnitelmien toteuttamiselle iltojen välissä olisi tarpeeksi aikaa. Suunnitelmien toteutus olisi pääasiassa kyläläisten käsissä ja heidän aktiivisuudestaan kiinni. Seuraavassa kyläillassa katsotaan, mitä on saatu aikaan ja selvitetään uudet tulevaisuuden kehityskohteet.

Lähteet

- 1 Laukaa. 2015. Verkkodokumentti. Laukaan kunta. <www.laukaa.fi>. Luettu 13.1.2015.
- 2 Kyläyleiskaavoitus, Opas kaavoittajille, kunnille ja kylille. 2012. Helsinki: Ympäristöministeriö.
- 3 Kyppö, Jorma sekä MTK-Laukaa ja MTK-Lievestuore. Kuolleet kylät, juureton kunta sekä Kylien vetovoima vaarassa. 19.12.2013. Laukaa-Konnevesi 51/2013, s. 2.
- 4 Valtioneuvoston päätös valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista. 2000. Helsinki. Valtioneuvoston päätös valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkistamisesta. 2008. Helsinki.
- 5 Laukaa. 2011. Verkkodokumentti. Jyväskylän seutu. <www.jyvaskylanseutu.fi/sivu.php/laukaa>. Luettu 17.1.2014.
- 6 Keski-Suomen maakuntakaava. 2009. Verkkodokumentti. Keski-Suomen liitto. <www.keskisuomi.fi/maakuntakaava>. Luettu 20.1.2014.
- 7 Vihreä väylä, seutubrändäystä keskisuomalaisittain. 2014. Loppuraportti. Äänekoski: Ääneseudun kehitys Oy.
- 8 Jyväskylän seutu rakennemalli 20X0. 2011. Verkkodokumentti. Airix ympäristö Oy. <www2.jkl.fi/kaavakartat/jkl_yleiskaava/Loppuraportti_hyvaksyttavaksi_07022011.pdf>. Luettu 30.1.2015.
- 9 Holmstedt, Mari. 2014. Kaavoitusjohtaja, Laukaan kunta, Laukaa. Sähköposti 15.1.2014.
- 10 Kuhanniemen – Tarvaalan ranta- ja kyläyleiskaava, Kanavareitin ja Lievestuoreenjärven rantaosayleiskaavojen muutos. Kaavaselostus . 2011. Verkkodokumentti. Laukaan valtuusto. <www.laukaa.fi/upload/docs/kaavoitus/kuhaniemi-tarvaala_yleiskaavan_aavaselostus_lainvoimainen.pdf>. Luettu 9.2.2015.
- 11 Koski, Kimmo. 2008. Kuntatalous ja yhdyskuntarakenne. Helsinki. Ympäristöministeriö. Tiivistelmä 2010. Hajarakentamisen kuntataloudelliset kustannukset. Vertailu täydennysrakentamiseen ja taajamasta irrallaan olevaan alueeseen. Verkkodokumentti. LU-MAL -koordinaattori ja -suunnitteluavustaja. <<http://www.lansi.fi/KOKO/Liitetiedostot/MATERIAALIA/haja-asumisen%20kustannukset-kiteytys.pdf>>. Luettu 9.2.2015.

- 12 Kolmen vesireitin sydämessä. 1956. Laukaa: Vanhan Laukaan kotiseutuyhdistys.
- 13 Laukaan perusopetuksen palveluverkko. Kasvun ja oppimisen lautakunta, pöytäkirja 18.03.2014. 2014. Laukaa. Verkkodokumentti. <<http://laukaa02.hosting.documenta.fi/kokous/2014342-1.HTM>>. Luettu 30.1.2015.
- 14 Tantarimäki, Sami. 2011. Mitä lakkautuksesta opimme? Verkkodokumentti. Turun yliopiston koulutus- ja kehittämiskeskus Brahean julkaisuja B:2. <www.doria.fi/bitstream/handle/10024/69368/kylakoulukirja-tantarimaki.pdf?sequence=1> Luettu 15.1.2015.
- 15 Kaavoituskatsaus. 2014. Verkkodokumentti. Laukaan kunta. <www.laukaa.fi/upload/docs/kaavoitus/k_a_a_v_o_i_t_u_s_k_a_t_s_a_u_s__2_0_1_4.pdf>. Luettu 28.1.2015.
- 16 Keski-Laukaan yleiskaavan pohjoisosa. Osa-alue II Leppävesi – Vihtasilta. Kaavaselostus. 2014. Verkkodokumentti. Laukaan kunnanvaltuusto. <www.laukaa.fi/upload/docs/kaavoitus/keski-laukaa_yk_pohjoisosa_osa-alue_ii_selostus_lainvoimainen.pdf>. Luettu 9.2.2015.
- 17 Vuontee. 2013. Verkkodokumentti. Vuonteen kylä. <www.vuontee.fi/KYL%C3%84.php>. Luettu 15.1.2015.
- 18 Laukaan kuntastrategia 2020 valtuustokaudelle 2013-2016. 2013. Verkkodokumentti. Laukaa. <laukaa02.hosting.documenta.fi/kokous/2014309-7-1.PDF>. Luettu 28.1.2015.
- 19 Kylä kiinnostaa. Loppuraportti. 2013. Verkkodokumentti. Jyväsräihi ry. <www.keskisuomenmaaseutu.fi/files/1179/Loppuraportti_Kylakiinnostaa.pdf>. Luettu 10.1.2015.
- 20 Liimatta, Eija. 2015. Hankevastaava, Ilomantsin kunta, Ilomantsi. Sähköposti 14.1.2015.
- 21 Leader. 2015. Verkkodokumentti.<leadersuomi.fi>. Luettu 15.1.2015.
- 22 Yritteliäät kylät, paikallinen maaseutustrategia 2014-2020. 2014. Verkkodokumentti. Jyväsräihi ry. <www.keskisuomenmaaseutu.fi/files/992/Yritteliaat_kylat_valmis.pdf>. Luettu 9.2.2015.
- 23 Raatikainen, Outi. 2015. Projektinvetäjä, Vihreä väylä –hanke, Äänekoski. Sähköposti 26.1.2015.
- 24 Laukaan rakennemalli. 2015. Verkkodokumentti. Sweco Ympäristö Oy. <paikkatieto.airix.fi/tietopankki/laukaa>. Luettu 3.2.2015.

- 25 Luontokartta. 2014. Verkkodokumentti. Vihreä väylä.
<www.vihreavayla.fi/images/Kartat/Luontokartta_etel_A4.pdf>. Luettu 4.2.2015.

